

На с. 61 стверджується, що *Б.В. Гнєденко* почав читати лекції з програмування студентам Київського університету. Це неправильно. Таких лекцій *Б.В. Гнєденко* не читав. Перший спецкурс з програмування в Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка прочитав *В.С. Королюк* в 1955–56 навчальному році.

Стаття в цілому є викладом (переказом, компіляцією з переказом на українську мову) раніше опублікованих деяких розділів робіт чл.-кор. НАНУ *Малиновського Б.М.* На жаль, у цьому переказі немає посилань на публікації відомого вченого. Ім'я *Б.М. Малиновського*, щоправда, двічі згадано і наведені його нібито висловлювання, але без посилань, звідки вони узяті. Цитата просто складена зі слів *Б.М. Малиновського*, узятих з різних місць його книги.

У публікаціях *Б.М. Малиновського*, що присікливо вивчив архіви, пов'язані з іменами *С.О. Лебедева* і *В.М. Глушкова*, взято детальні інтерв'ю у близьких і співробітників, які працювали з ученими, наведені численні посилання на архівні документи й отримані інтерв'ю. Багато які з цих матеріалів, отриманих з великими зусиллями, наведено в статті *М. Кратка* без усяких посилань. Недосвідчений читач, звичайно буде вважати, що ці матеріали отримані самим автором статті.

З повагою,
Б.М. Малиновський
член-кореспондент НАН України,
О.А. Лєтичевський
академік НАН України

Нам пишуть
Відгуки на опубліковані статті

Проти перекручень історії нашої науки

Шановна редакціє!

На прохання дочки *Віктора Михайловича Глушкова*

Віри Вікторівни я підготував відгук на статтю *Мирослава Кратка* "З історії розвитку інформатики в Україні", надруковану в №6 Вашого журналу. Надсилаю її на Ваш розгляд із надією на публікацію в Вашому часописі. Про Ваше рішення прошу повідомити.

(Ред. — друкуємо з невеликими скороченнями).

Багато прикрих помилок і тенденційності викладання, — таке враження справляє опублікована в шостому номері "Світогляду" за 2009 рік стаття доктора фізико-математичних наук, професора Волинського національного університету ім. Лесі Українки *Мирослава Кратка* "З історії розвитку інформатики в Україні". В кінці статті автор обгрунтовує свій однобічний підхід тим, що будімо про так званий "глушковський період" в розвитку інформатики в Україні набагато більше відомо. Але ж і про попередні періоди з його статті ми не дізнаємося нічого такого, що не було б написано в книгах *Б.М. Малиновського*. Якщо, звичайно, не брати до уваги твердження автора статті, які явно не відповідають дійсності.

Наприклад, проф. Кратко стверджує, що "на той час, коли *С. Лебедев* приступив до створення електронної машини, жодних особливих повідомлень у пресі про такі машини не могло бути, бо й самих машин не було". Безперечно, таке твердження можна визнати дуже патріотичним, але ніяк не можна вважати його не тільки правдивим, але і логічним, взявши до уваги хоча б той факт, що на попередній сторінці автор сам пише, що в 1946 році була збудована машина ЕНІАК, згадує про ЕДСАС (так іменує ці машини автор — то українською, то англійською), яка, як відомо, була запущена в 1949 році. Тоді ж з'явилася EDVAC, про яку автор забув згадати. Виходить, що на попередній сторінці машини були, а потім щезли! Та й з повідомленнями у пресі картина була не така вже й печальна.

Наприклад, керівник авторського колективу ще однієї радянської електронно-обчислювальної машини ЦЕМ-1, яку розробляли паралельно з лебедєвськими машинами та "Стрілою", *Г. О. Михайлов* у своїй статті "Коли машини були великими" пише, що разом із завданням на розробку машини в серпні 1950р. йому "видали журнал *Proceedings of IRE, May, 1946* з описом ENIAC". Після невдалих пошуків в англомовній літературі він зібрав розрізнені дані про машини MARC, EDVAC, EDSAC. Причому, автори EDSAC опублікували і блок-схему машини, і її основні технічні параметри, короткий опис робочих режимів. У журналі "Philosophical Magazine" він знайшов опис набору команд EDSAC і дві програми її мовою. Йому вдалося "по крихтах" зібрати навіть дані про "начинку" блок-схем цієї машини — тригери, дешифратори, зсувні реєстри, логічні та функціональні елементи. Також, за його словами, "автори EDSACа досить детально описали пам'ять на лінійках затримки з ртутних трубок".

Та, власне, й сам *Лебедев*, згідно з протоколом закритої Вченої ради Інституту електротехніки та теплоенергетики АН УРСР від 8 січня 1951 року, текст якого наведено в статті проф. Кратка, говорить, що він має дані про 18 американських машин, хоча при цьому додає, що вони мають характер реклами і "використати їх важко". Окрім того, у самого *М. Кратка* знаходимо буквально таку фразу: "Припускають, що серед матеріалів про американські й англійські ЕОМ, які були в Лебедева, могли бути й матеріали про німецьку машину Z-4". З цього речення можна зробити висновок, що проф. Кратко сумнівається в тому, чи були в розпорядженні *Лебедева* матеріали про машину Z-4. Але ні до, ні після цього речення автор статті не висловлює жодного сумніву з приводу того, що в *Лебедева* все-таки були матеріали про американські та англійські машини. Поставимо ще раз поряд з цими реченнями виділене автором: "на той час, коли *С. Лебедев* приступив до створення електронної машини, жодних особливих повідомлень у пресі про такі машини не могло бути, бо й самих машин не було" і спробуємо знайти хоч яку-небудь логіку в словах шановного професора *Кратка*.

Готовий битися об заклад, що, якщо ви не викладач вишу, то ви жодної логіки тут не побачите. І справді, як може одна й та сама людина в одній статті писати, що в той час, коли *Лебедев* приступив до розробки ЕОМ, "жодних особливих повідомлень у пресі про такі машини не могло бути, бо й самих машин не було" і тут же перечисляти не тільки машини, які тоді вже були, але й писати, які саме матеріали про ці машини були в розпорядженні *Лебедева*?

Впевнений, що навіть найдосконаліша ЕОМ не допоможе вам вирішити цю психологічну задачу. А от будь-який сучасний викладач вищої школи вирішить її елементарно, оскільки стикається з такими проблемами кожен раз, перевіряючи студентські реферати, контрольні роботи чи дипломи. Для цього йому досить буде найпростішої персоналки, з'єднаної з Інтернетом. Вибирають будь-яку більш-менш характерну фразу з тексту, який перевіряється, вставляють у перекладач google і перекладають із його допомогою російською мовою. Одержаний результат вставляє в вікно пошукової системи (можливо, того ж google) і досить швидко отримуєте те, що шукали, — тобто документ, звідки списаний той чи інший шматок тексту. Звичайно, я не сподівався на таку легку удачу в нашому випадку, оскільки був упевнений, що шановний *Кратко*, як мінімум, перекладав сам, а не за допомогою "високих технологій", але метод вирішив перевірити. Ввів у перекладач google цілком пересічну фразу з третього абзацу статті "Молодий вчений сподобався Богомольцеві і він", російський переклад її вставив у вікно Яндекс і вже другим пунктом отримав "джерело мудрості" нашого перевірника історії розвитку інформатики в Україні. Це був третій розділ з книги *Б.М. Малиновського* "История вычислительной техники в лицах".

Більше половини статті, про яку зараз йде мова, — це навіть не переказ близько до тексту, а просто переклад фрагментів книги *Б.М. Малиновського*. Звичайно, професор *Кратко* згадує в своїй статті кілька разів прізвище *Малиновського* і навіть вказує на його авторство щодо одного невеликого абзаца. Цей нехитрий прийом повинен, з одного боку, убезпечити автора від звинувачення в плагиаті, а з іншого, створити враження, ніби все інше належить перу професора *Кратка*. Але вже краще було б, якщо би професор *Кратко* не половину, а все переписав у *Малиновського*, бо там, де він починає писати від себе, починається не просто неправда, а нерідко й зовсім неймовірні речі. От, наприклад, перед тим, як переказати історію з книги *Малиновського* про першу пробну реальну задачу, яку було вирішено з допомогою МЕОМ, він вставляє своє власне вступне речення: "Коли МЕОМ ще не була готовою, а запровадив лише макет — "серце машини" — математики, які увесь час цікавилися, як просувається робота над машиною, вирішили перевірити, чи правильно він працює". Тут що не слово, то загадка. Наприклад, спробуйте здогадатися, чому макет машини названий її "серцем", а не, скажімо, "мозком". Або "математики, які увесь час цікавилися, як просувається робота" над ЕОМ. Зрозуміло, що такими допитливими математиками дуже швидко би зацікавилися відповідні органи. А разом з тим, хто розповів би цим слідотам про те, що така робота ведеться, адже й самі розробники не здогадувалися про те, що ще хтось, крім них, веде таку роботу.

Скоріш за все, що все це не більше як бажання автора внести "свою думку" в той текст, який він переказує. Насправді, не було жодних математиків, які вирішили перевірити", а були планові реальні пробні задачі, які виконувалися не на макеті, а на практично готовій уже машині (відбувалося все це восени 1951 року, тобто напередодні здачі виробу державній комісії) і програму задачі, пише *Б.М. Малиновський*, склали *С.Г. Крейн* і *С.А. Авраменко*, математики, які працювали з групою розробників машини, ручний розрахунок цих задач виконували тех воли.

Або отаке. *Малиновський* пише, що ті роботи, які *Лебедев* виконував раніше, вимагали використання обчислювальних пристроїв для їх виконання, або для включення їх до складу розроблюваних приладів, і що вчений успішно використав для цього аналогові обчислювальні машини.

Кратко ж, переказуючи це місце з книги, стверджує, що, працюючи в галузі енергетики, Лебедєв намагався автоматизувати розрахунки засобами аналогової обчислювальної техніки та переконався в обмежених можливостях цього напрямку.

Далі Кратко звинувачує якихось невідомих людей у "туманних натяках" на те, буцімто Лебедєв "чи не копіював" якусь закордонну машину. І як доказ наводить абзац із того самого розділу книги Малиновського, навіть не змінивши стилю, не викинувши епітетів. "Наприклад, пишуть, що О. Богомолець (не президент АН УРСР) у 1946-1948 рр., виконуючи урядові доручення, кілька разів бував у Швейцарії. Як завзятий радіолюбитель, він збирав проспекти і журнали з повідомленнями про цифрові обчислювальні пристрої. У 1948 р. він показав ці журнали Лаврентьєву, той — Лебедєву." Тепер дивимось оригінал: "Возможно, к окончательному решению заняться разработкой цифровой ЭВМ С.А. Лебедева подтолкнул М.А. Лаврентьев. Такое мнение высказывали Глушков, Крейн (запрограммировавший совместно с С.А. Авраменко первую задачу для МЭСМ... и О.А. Богомолец. Последний в 1946-1948 гг., выполняя правительственные поручения, несколько раз бывал в Швейцарии. Будучи заядлым радиолюбителем, он собирал интересные его проспекты и журналы с сообщениями о цифровых вычислительных устройствах. Приехав в Киев летом 1948 г, он показал журналы Лаврентьеву, тот — Лебедеву. Может быть, знакомство с рекламой помогло принять давно зрешее решение".

Таким чином, виходить, що Кратко спочатку "запозичив" у Малиновського думку про те, що Лаврентьєв надихнув Лебедєва на роботу над ЕОМ, а потім поцупив текст, за допомогою якого Малиновський доводив своєю думку, перекутив його для того, щоб звинуватити того таки Малиновського в "натяках" на те, що Лебедєв копіював чужу машину. Таких прикладів можна було б наводити ще багато.

Але все це була, так би мовити, позитивна частина статті. Можливо, автор не розглядав її як головну, тому й поставився до неї не зовсім відповідально. Друга частина статті, хоч і маленька, але автор, як кажуть, в неї "вклав душу", тому вона, хоч невелика, явно виділяється. Суть цієї частини полягає в тому, щоб не тільки всіляко применшити заслуги в розвитку науки і техніки В.М.Глушкова, але й, при нагоді, принизити його самого, виставити в ролі інтригана, кар'єриста, людини заздрісної та дріб'язкової, яка "любить не науку в собі, а себе в науці".

І тут, треба віддати належне професору Кратку, він виступає неперевершеним майстром. Діючи своїм улюбленим (а, можливо, і єдино доступним йому) методом складання мозаїки з кавалків чужих текстів із невеличкими вкрапленнями власних здогадок та прямих перекучувань, він буквально на одній сторінці (половину цієї сторінки займають цитати з самого Глушкова) змальовує портрет такого собі "чупакабри" від науки, який тільки про те й думав, як би урвати собі квартиру, переманити за допомогою тих самих квартир та посад до себе в лабораторію учнів директора Інституту математики Б.В. Гнеденка, який запросив Глушкова в Київ та довірливо поставив завідувачем цієї лабораторії, і якого він кінець-кінцем таки "підсидів", щоб стати "одноосібним лідером у розвитку кібернетики в Україні".

Починається розповідь про Глушкова так: *Мирослав Кратко* пише, що на час появи в Києві В.М. Глушков був кандидатом фізико-математичних наук. Насправді докторську дисертацію В.М. Глушков захистив ще 12 грудня 1955 року, але Кратко на всяк випадок повторює що вигадку ще раз, стверджуючи, буцімто в наказі по Інституту математики від 13 грудня 1957 р., тобто рівно через два роки після захисту докторської дисертації, Глушкова іменують кандидатом фізико-математичних наук. І для "надійності" називає ще й номер наказу — 309. Чудеса та й годі. Сам Глушков впевнений, що він доктор наук, але М. Кратко краще знає — кандидат і все. Не вагаючись, він пише не тільки про те, ким був Глушков, а навіть, що думав Глушков у 1956 році. Посилаючись на академіка В.С. Королюка, Кратко стверджує, що "Глушков якийсь час вагався, перспектива жити за Києвом у Феюфанії його не влаштовувала. Гнеденко запропонував Глушкову свій директoрський автомобіль, особняк у Феюфанії і пообіцяв квартиру в Києві". Звичайно, дуже важко перевірити, вагався чи не вагався Глушков, що його влаштовувало, а що не дуже, в далекому 1956 році, але те, що в Феюфанії на той час не було й близько жодних особняків — це факт, який встановити дуже легко. Цим словом (треба розуміти, не без іронії) в академії тоді називали малесенькі трикімнатні будиночки, які ще до війни слугували дачами для академіків, і в яких тимчасово селили співробітників академії, як правило, по дві сім'ї в кожен. Так само неважко встановити, що Віктор Михайлович Глушков з сім'єю, не зважаючи на такі воістину "королівські" пропозиції, оселився в звичайнісінькій невеличкій двокімнатній квартирі на першому поверсі збудованого німецькими військовополоненими після

війни двоповерхового будинку в районі Інституту ядерної фізики, який тоді містився теж, власне, за Києвом. До речі, свого автомобіля він ніколи так і не мав, відпустки проводив зазвичай у наметі на Дніпрі чи на Десні, і тільки кілька раз він із сім'єю відпочивав у Болгарії на запрошення уряду цієї країни, де він проводив величезну роботу з упровадження автоматизованих систем управління. Власне, відпочивала сім'я, а Віктор Михайлович, будучи не в відпустці, а в відрядженні, працював, тільки зрідка з'являючись на пляжі, умудряючись, за словами його рідних, ще й там щось писати. Його працездатність просто вражала тих, хто його близько знав.

Певний час йому доводилося керувати одночасно й Інститутом кібернетики в Києві, і впровадженням автоматизованих систем управління в дев'яти союзних оборонних міністерствах СРСР. Тому писати статті в цей час йому доводилось здебільшого в поїзді, яким щотижнево він курсував між Києвом і Москвою, проводячи по півтижня в кожній із столиць. Потрібні для такого життя якості Глушков виробляв у собі з юності. Навчаючись у 1940-х роках на теплотехнічному факультеті Новочеркаського індустріального інституту, він спочатку заробляв на життя розвантажуванням вагонів на станції, працював у бригаді, яка відновлювала теплопостачання інституту, а потім займалася ремонтом електротехнічного обладнання, що не тільки не заважало його успіхам у навчанні й у науці, але й стимулювало їх. Буквально за один рік до закінчення інституту Глушков вирішує, що майбутня спеціальність не влаштовує його і поступає паралельно відразу на 5 курс фізико-математичного факультету Ростовського університету, для чого йому довелося здати 34 екзамени академізміниці (див. ст. В.П. Деркача "Кібернетика — любов його" в кн. "Академік В.М. Глушков", К.:2003). Докторську дисертацію, яка принесла йому славу в математичному світі, він написав менше як за рік.

Був у київському житті Глушкова такий момент, коли він вирішив, що йому все-таки краще відмовитися від керівництва обчислювальною лабораторією і зосередитися на чистій математиці. 12 квітня 1957 року він написав відповідну заяву з проханням звільнити його з посади завідувача і зарахувати на посаду старшого наукового співробітника Інституту математики. Можливо, це рішення було викликано тим, що Гнеденко, запрошуючи Глушкова в Київ, писав йому, що він "крайне заинтересован в том, чтобы былая алгебраическая слава вновь возродилась в Киеве", а тут довелося розвиратися між адміністративними проблемами лабораторії й алгеброю, яку він на той час, безперечно, вважав своєю основною справою. Гнеденко заяву не задовольнив, а наклав резолюцію, текст якої М. Кратко наводить у своїй статті "С освобождением согласиться не могу, считаю необходимым немедленно получить должность заместителя заведующего лабораторией по научной части". Тобто була виділена посада заступника завідувача лабораторією з наукової роботи, який би розвантажив частково Глушкова.

Але М. Кратко перед цією цитатою вставляє свої слова "Гнеденко не звільняє його з лабораторії, а пропонує стати заступником завідувача лабораторії з наукової роботи". Навіщо він пише цю явну неправду, зрозуміти неможливо, особливо якщо врахувати, що уже в наступному абзаці, ніби це не він тільки-но писав про те, що Глушкову запропонували стати заступником, пише про наказ № 309 від 13 грудня цього ж таки 1957 року, згідно з яким лабораторія обчислювальної математики та обчислювальної техніки (зав. лабораторії — канд. фіз.-мат. наук Глушков) виділена в самостійний заклад". Як бачите, автор уже забув, що в попередньому абзаці понизив свого героя в посаді, тепер він вирішив понизити його в науковому ступені.

Ще один приклад, це отаке цитування слів З.Л. Рабіновича, який залишався за старшого в лабораторії після від'їзду Лебедєва до Москви: "Коллектив лабораторії був на ті часи дуже сильним. Возможно тому, спочатку Глушкова зустріли з певною недовірою?" Порівнюємо з оригіналом: "Коллектив лаборатории был по тем временам очень сильным. Может быть, поэтому вначале Глушков был встречен с некоторым недоверием, хотя как человек он сразу же вызвал симпатии буквально у всех сотрудников". Там, до речі, ще й продовження є: "Возникшие сомнения в эротескной форме выразил умец и остро слов, талантливый техник Ю.С. Мозыра, к сожалению, безвременно скончавшийся".

*С математических высот
Ты спущен к нам в водоворот,
С Олимпа, где слагают оды,
Туда, где крик стоит: "Диоды!",
Где каждому подай паяльник.
Попробуй, справишься ль, начальник!*

Справился. Да еще как! И, конечно, в этом нелегком "овладении" коллективом Глушкову помогли блестящий интеллект, человеческое обаяние, увлеченность новой наукой" (цитуються за книгою Б. Малиновського "История вычислительной техники в лицах", К.: 1995).

Або візьмемо спогади академіка *В.С. Королюка*, на які двічі посилається *Кратко*, і з яких він за допомогою вже відомих нам методів добуває найтемніші фарби для портрету *В.М. Глушкова*. Цитуючи академіка *Королюка*, проф. *Кратко* пропустив його слова про те, що з призначенням *В.М. Глушкова* завідувачем лабораторії обчислювальної техніки "начался удивительный период феодальной жизни, период бурь и натисков". Або так: "Жизнь в лаборатории резко оживилась, инженеры, которых Лебедев оставил в Киеве, с энтузиазмом принялись за разработку новых ЭВМ". І навіть отакі слова проф. *Кратко* оминає своєю увагою: "Владея удивительной логикой убеждения и будучи первоклассным ученым, Глушков приобрел сторонников во всех руководящих сферах: не только в Президиуме АН, но и в правительстве и ЦК Компартии. Теперь Б.В. Гнеденко оказался исторической помехой на ясном пути к успеху В.Глушкова. Логическим следствием был разрыв их дружеских отношений". Жодного позитивного слова про *Глушкова* звучати не повинно. А от що стосується негативу, то пан *Кратко* вміло вишукує його навіть там, де його й не було. Майстерно підібрані цитати підганяються таким чином, щоб читач сам у своїй уяві вимальовував негативний образ. Причому сам *Кратко* залишається в тіні. Читачу має здаватися, що нав'язаний йому паном *Кратком* негатив належить винятково автору цитованих спогадів.

Уявляєте ситуацію — академік *Королюк*, лауреат премії ім. *В.М. Глушкова* пише про останнього всілякі дрібні капості. Звичайно, нормальна людина уявити такого не може. А от пан *Кратко* — будь ласка, і вмілою рукою вимальовує саме таку ситуацію.

Читаєш статтю *Мирослава Кратка* і дивуєшся — як таке можна писати? Здавалося б, який сенс називати людину, котра вже два роки як стала доктором наук, кандидатом, як можна цитувати так, щоб захоплення автора особою *Глушкова* (як у *З.Л. Рабіновича*) перетворилося на рівно протилежне ставлення до нього? Але у пана *Кратка* своя логіка. Він не гребує жодними прийомами. Наприклад, у цитованому *М. Кратком* тексті *Глушкова*, в якому той розповідає про розробку теорії автоматів, що стала, за його словами "основою для проектування ЕОМ", є фраза: "То же самое делали и американцы, естественно, но у нас их материалы появились много позже, хотя сборник по автоматам вышел в 1956 г.". Її проф. *Кратко* перекладає так, "Те же самое, естественно, робили и американцы, але у них ці матеріали з'явилися пізніше, хоч збірник з теорії автоматів побачив світ у США в 1956 році". Попробуйте зрозуміти, що може означати "у них з'явилися пізніше, хоч збірник побачив світ у США 1956 році". І навряд чи комусь прийде в голову, що шановний критик *Глушкова* просто переклав "у нас" як "у них". Всі будуть впевнені, що ця абракадабра належить самому *Глушкову*, адже текст подано в лапках і супроводжується словами "про свої перші кроки на новому місці *Глушков* розповідає". Після тексту в лапках йде виноска і не дуже уважні читачі можуть подумати, що за нею криється посилення на джерело, з якого автор взяв цитату. Так буває зазвичай. Але не у проф. *Кратка*. У пана *Кратка* замість посилання на джерело йде, так сказати, "авторський коментар" до цитованого тексту, тобто чергова порція брудних натяків. Прочитуюмо що тираду повністю. Вона заслуговує на це ще й тому, що це найбільший на всю статтю цілісний шматок тексту, який не переписаний нізвідки і не переказаний, а написаний автором власноруч. "Теорія автоматів не стала основою при проектуванні ЕОМ. Поняття (абстрактне) скінченного автомата належить американському логікові С.К. Кліні, він же одержав основний результат щодо того, якого роду перетворення інформації здійснюють такі автомати. Коли результат Кліні був відомим, В.М. Глушков дав лише іншу, алгебричну інтерпретацію цього результату. Про те, що теорію автоматів можна буде

використовувати в процесі проектування ЕОМ, думав не лише *Глушков*, так думали тоді, мабуть, усі конструктори ЕОМ. Та абстрактна теорія автоматів — напрямку, у якому працював *В.М. Глушков* — принципово не могла стати такою основою через велику складність ЕОМ. При проектуванні окремих блоків ЕОМ корисним міг бути інший напрямку теорії автоматів — так звана її структурна теорія, яка вивчає методи побудови схем складних автоматів з простих елементів — але яких-небудь вагомих праць у цьому напрямку в *В.М. Глушкова* немає".

Отакій вирок роботі, яку *В.М. Глушков* вважав чи не основним своїм теоретичним досягненням у галузі конструювання обчислювальної техніки. Не будучи фахівцем у цій вузькій галузі, я не можу сперечатися з шановним доктором фіз.-мат. наук, колишнім членом редколегії "Енциклопедії кібернетики" по суті питання, хоча фраза "коли результат *Кліні* був відомим, *Глушков* дав лише іншу, алгебричну інтерпретацію цього результату", мені здається подібною на те, як би хтось написав "коли результат *Кеплера* був уже відомим, *Ньютон* тільки дав іншу, алгебричну інтерпретацію цього результату" і на цій основі звинуватив *Ньютона* в тому, що його теорія механіки не стала основою при конструюванні космічних апаратів.

Але насторожує хоча б те, що думка шановного доктора фіз.-мат. наук шось уже дуже дисонує з тим, як були в свій час оцінені праці *Глушкова* з цього питання. Наприклад, видана 1961 року монографія *В. М. Глушкова* "Синтез цифровых автоматов" була перекладена багатьма мовами, видана в США та інших країнах світу. У 1964 р. за цикл робіт саме з теорії автоматів *В. М. Глушков* одержав Ленінську премію. І академіки *М. Боголюбов*, *М. Лаврентьев*, *С. Лебедев*, *Б. Петров* у своїй спільній статті в газеті "Известия" від 8 квітня 1964 року, в якій вони підтримують висунення його на цю премію, серед праць *В. Глушкова*, які, на їхній погляд "є важливим внеском у теорію і становлять в той самий час безпосередній практичний інтерес", на перше місце ставлять саме абстрактну теорію автоматів. Окрім того, в переліку того, за що *В.М. Глушкову* присвоєно медаль "Піонер кібернетики", міжнародна організація федерації з обробки інформації IFIP згадує також і досягнення в галузі теорії цифрових автоматів. Свого часу *Віктор Михайлович* був навіть радником генерального секретаря ООН з кібернетики. Саме його Британська енциклопедія попросила написати статтю "Кібернетика", а, як відомо, це видання замовляє статті тільки найкращим фахівцям з відповідної галузі. І, кінець кінцем, книга *Глушкова* до цих пір служить підручником при підготовці студентів у вишах, які готують фахівців у галузі обчислювальної техніки.

І от *Глушков*, який, до речі, крім усього іншого, таки проектував ЕОМ, які знає весь світ, пише, що теорія автоматів стала основою для проектування ЕОМ, а *Кратко* стверджує рівно протилежне, що "теорія автоматів не стала основою при проектуванні ЕОМ".

А журнал, який видається під грифом Академії наук, це друкує. Скажіть на милість, кому вірити?

І яку мету переслідує редакція, який світогляд ми сформуємо у молодого покоління, якщо палюжитимемо тих вітчизняних вчених, які становлять гордість світової науки? Невже для того, щоб популяризувати ім'я одного вченого, обов'язково втоптувати в багнюку іншого? Особливо, якщо врахувати, що обидва ці вчені — *Лебедев* і *Глушков* — ставилися один до одного з величезною повагою, обидва нагороджені вже згадуваною медаллю IFIP "Піонер кібернетики", обох їх знають і шанують у світі. До речі, свого часу *Глушков* був членом програмного комітету, а в 1971 році навіть головою програмного комітету конгресу IFIP. А зараз Україна навіть не фігурує у списках держав-членів цієї організації. От Сирія, чи, наприклад, Шрі-Ланка є, а Україна там нема.

Може, саме про це варто було б писати "Світогляду", бити тривогу з приводу того, що наші колишні величезні досягнення в галузі інформаційних технологій зведені нанівець, і про нас просто забули фахівці, представлені в цій організації.

Може, краще всіляко популяризувати ідеї *Глушкова*, багато з яких, як, скажімо, ЗДАС (загальнодержавна автоматизована система управління економікою), й понині залишаються не-реалізованими і чекають на тих, хто візьметься продовжити розпочату нашими великими попередниками справу?

*З повагою,
Василь Дмитрович Піхорович,
ст. викладач кафедри філософії НТУУ "КПІ"*